

FREDERIKSBORG SLOTSHAVE: LINDEALLÉERNE PLEJE 1963–71

WISTI RAAE

Frederiksborg Slotshave, Hillerød

Slotshaven anlagdes 1720, lige efter afslutningen af den store nordiske krig på grundlag af tegninger af Johan Cornelius Krieger, som også stod for anlæggets udførelse. Han gik helt ind for Le Nôtre's principper og skabte en ren barokhave. Det er hans lindetræer, vi skal beskæftige os med. De består overvejende af arten *Tillia europaea* (*T. vulgaris*.) parklind, men hist og her er en enkelt *T. cordata* blandet ind i rækkerne. Det er et umådelig lykkeligt valg netop til allétræer, men man brugte heller ikke andre træer i de mængder rundt om hos de fyrstelige eller adelige i 16–1700 tallenes Europa nord for Alperne. Hollænderne var dygtige forretnings- og planteskolefolk allerede dengang, og tænk om man havde valgt andre træarter til alléerne, så kunne der næppe have stået nær så mange af dem endnu, især da ikke, hvis plejen havde været den samme. På gartnerstandens vegne vil jeg gerne bede fru Lind om tilgivelse for denne pleje. Hvilken tortur, koldblodig mishandling, fuldkommen knægtelse af al selvstændighed, i al fald forfølgelse af ethvert forsøg herpå. At lindetræet har så stor en livsvilje, må vi jo love og prise det for.

Nu havde vore konger fra Christian den 4. til Frederik den 4. i ca. et århundrede forlystet sig med bl.a. at lave haver efter den europæiske mode på denne tid, da Le Nôtre – som en anden Chr. Dior – førte an i barokkens havestil efter renaissancens efterhånden udlevede stiltid.

Nu tilbage til Johan Cornelius Krieger. Med den måde, han anbragte sine allèlind på, har han magtet at betone den kombinerede længde- og hovedakse gennem slottets midte, som netop er det centrale i den barokke havestil. Samtidig er opnået en helt eventyrlig teatralisk virkning, idet de fire terrasser, som havens stærkt skrånende terrain reguleredes med, blev beplantet sådan, at den øvre terrasse var den tættest tilplantede bl.a. med en dobbeltrække lind rundt om

den ovale dam, de øvrige terrasser med en mod slottet stadig mere åbnende plantning, ligesom kulisserne på et teater, mens siderne af haven i hele dens længde begrænsedes af en dobbeltallè. Nederste terrasse udfyldtes af et omfattende parterre. Desværre var det umuligt at skabe en direkte overgang mellem slot og have, da slotssøen ligger imellem. Men det hjalp lidt at lade den lille bastionsø blive parterrepydet og lade hovedaksen markere med en springvandsgruppe bestående af kæmpende hjorte ude i søen, som skiller slot og have. Vandkaskaderne, som lå i midteraksen og understregede dennes monumentale virkning kraftigt, må vi i dag tænke os til. Det samme må vi til mange af de busketter, der også var på terrasserne. Men lindene er her stadig.

Indtil for ganske nylig frembød de et skue som høje, slanke, gotisk virkende kandelaberlinde, klippet hækagtigt i indtil godt 20 m højde og derfra med kronerne yndefuldt hængende let udad indtil 26–28 m højde. Det strenge i barokken manglede. Til gengæld var de gamle allèer forlenet med en udefinerlig ynde.

Indenfor et tidsrum på 8–9 år er allèlindene blevet nedskåret i slotshaverne ved Frederiksborg, Fredensborg, Frederiksberg-Søndermarken og Sorgenfri med den begrundelse, at de i deres udvikling havde nået et punkt, hvor en foryngelse var påkrævet, samtidig med at man gennem en stærk tilbageskæring ville reducere det enorme vindpres på de mange gange temmelig fritstående allèrækker.

De enkelte træers svage punkt er stedet, hvor stammen deler sig i de for beskårne linde så karakteristiske kandelaberstammer, og da man oftere og oftere iagttager, at disse tunge stammer brækker af netop i dette punkt, eller flækker hovedstammen, når vindpresset bliver for stort eller tilvæksten for stor i forhold til det gamle beskæringsafsnits styrke, lod man foretage en generel gennemgang af hvert enkelt træ i de nævnte haver. I denne undersøgelse indgik spørgsmål, såsom højde, omkreds målt i 1 ½ m højde, antal kandelaberstammer, grenfald, toptørre, hulheder, evt. plomberinger, formodede behandlingsresultater o.m.a. Da alle træerne var katalogiserede, var det muligt at danne sig et indtryk af, hvorvidt det var lønsomt at gøre noget ved sagen. Men formen, hvorunder det skulle gøres, var det særdeles vanskeligt at beslutte sig til. Man gav sig derfor først tid til at undersøge, hvad der var gjort andre steder.

Versailles-haverne rummer det største antal linde overhovedet i nogen have. De er nu alle udskiftet, ryddet efterhånden og siden erstattet med unge træer, som ganske vist nu må være omkring de halvt hundrede år.

Schönbrunn ved Wien plejer stadig sine gamle linde i næsten fuld højde, men har indskrænket sig til klipning af de to indadvendende, lodrette sider i en lille udstrækning af stjerneallésystemet nærmest hovedslottet, mens de øvrige linde gror frit i det resterende af den arkitektoniske del af slotshaven.

Herrenhausen ved Hannover, som for få år siden har fået gennemført en røetablering af det gamle barokanlægs fremtræden med nyplantning af buksbombroderier med kulørt marmorgrus, sandstensgrupper symboliserende årstiderne, mytologiske situationer, sejre o.l., har også sit ømme punkt i lindene. De var indtil fornylig meget forskelligt plejede og står i mange forskellige størrelser som efterplantede. Nogle er frikronede i systemerne, andre klippede. Som en samlet plan set fra lav højde: et prægtigt skue, der set af den besøgende i haven, nok virker charmerende i sin afveksling, men sandelig ikke indebærer ret meget af det, der var tænkt fra dens skabers hånd: de strenge, klare linier, samlende sig om monarken og understregende helheden. Her må det medgives franskmændene, at de er nået nærmere dette mål med haven ved Versailles!- (Så kan man jo synes om dem, hvad man selv vil!)

Det var blot tre af de haver, der kunne indgå i overvejelserne. Hertil kommer endnu et aspekt, sådan set det, der var mest ligetil: At lade alléerne dø en død i skønhed, altså faktisk ikke gøre noget. Det er, hvad man oftest lader ske med de privatejede, historiske haver her til lands og i udlandet.

Nu vil den besøgende i vor have tydeligt kunne se resultatet af vor beslutning. Og tydeligere i de nærmest følgende år, eftersom behandlingen af alléerne knap helt har sat skik på dem endnu. Men ændringen er sket, og ingen formår at bringe den lille, charmerende have tilbage til det, den var for blot 8 år siden.

Det har kostet mange overvejelser at få besluttet sig til en nedskæring, for det var ikke alene det kunstnerisk forsvarlige, det kom an på, det var også det teknisk mulige. Her tænker jeg ikke alene på nedskæringen af træerne, den fremtidige vedligeholdelse og betalingen af samme, men i lige høj grad på, hvad træerne kunne holde til og tåle bedst under hensyntagen til såvel deres sundhedstilstand, regenerationsevne i forholdet hertil og til vort stedlige klima.

Frederiksborg slotshave har med rette fået betegnelsen, Nord-europas bedst bevarede barokhave, og den ros ville vi jo nødig set gjort til skamme. Særlig ikke da haven nu er vant til gennem årene at være ombejlet af kendere fra hele verden som en primaballerina. Ganske vist har den kun sine lindealléer, sine grusgange i græsset,

Fig. 1. Kandelaberstammerne spejler sig i Runde Dam. Taget fra sydsiden mod nord.
(Foto Wisti Raae)

Fig. 1. Stems like candelabre are reflected in Runde Dam. Photographed from south towards north.

sine græsskråninger og -ramper og buksbomhækkene, som egentlig slet ikke hører til. Men barok er den nu og i besiddelse af en vis »tør ynde«, som visse kendere udtrykker sig – hvad de så forstår ved det.

Det vedtoges at påbegynde den store nedskæring, og den blev gennemført over hele haven.

For det første måtte vi gøre os klart, at det var yderste frist at forsøge at redde allésystemerne. Allerhøjest kunne de måske holde 25 til 40 år endnu og stadig repræsentere den gamle have – men heller ikke længere. Derfor skulle der ske en generel foryngelse.

For det andet ville vi gerne bevare træernes storhed. Og det er det

Fig. 2. Efter nedskæringen til 12,5 m. set mod nord (Foto P.H. Raae)

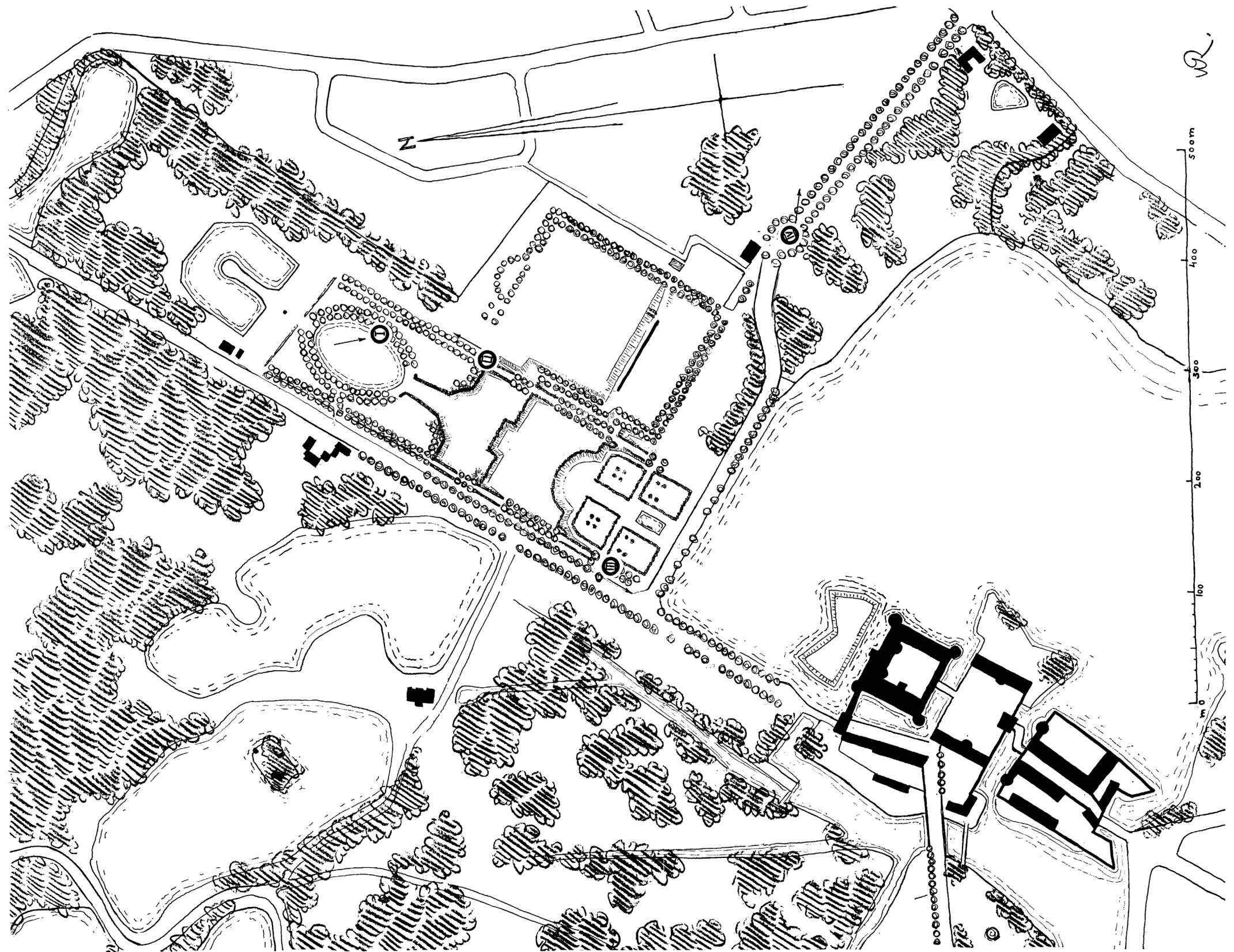
Fig. 2. After pruning until 12,5 m from north.

pudsige at observere som almindelig fodgænger i haven, at man faktisk er ude af stand til at se, at havens træer i dag ikke engang er halvt så høje som før nedskæringen. Vi har stadig de 250-årige, knudrede, lavbevoksede stammer indenfor rækkevidde, mens de nu firkantede, hækagtige kroner rækker sig op i den blå luft, umuligt at se hvor højt. Efter nedskæringen, som blev udført sådan her i haven, at vi kun tog hensyn til faglige og kunstneriske krav, fik vi efterladt ikke alene foryngede, men også sunderne træer, som vi regner med vil kunne klare 60–70 år som en helhed betragtet.

Hvordan gribes sagen an i praksis, når der skal skæres lindetræer? Lad os tage eksempel fra Jægerbakken.

Vi havde længe haft lyst til at gøre noget alvorligt ved de pokkers

Kroki med lindeallésystemet i Frederiksborg Slotshave. Romertallene angiver stederne, hvorfra billederne er taget og pilene i hvilken retning.
 Sketch with the system of lime avenue in Frederiksborg Slotshave. The numbers indicate the places from where the photos have been taken and the arows in which direction.

linde! Nogen skulle jo begynde for alvor, og de opgaver, man havde arbejdet på i de andre slotshaver rundt omkring, var ikke tilstrækkelig stort nok anlagt til at tjene som vejledende for arbejdet, der forelå med en generel nedskæring af samtlige lindealléer i slotshaverne. Nu var der kommet gentagne klager fra beboerne »under lindene« på Jægerbakken over nedfaldende grene og grenpartier, lindenes naturlige måde at rense sig på trods en ellers omhyggelig pleje m. henblik på imødegåelse af grenfald over offentlig vej.

Arbejdet så voldsomt ud, men blev dygtigt gjort. Haven havde det daglige tilsyn, og fra inspektoratet fulgte man det ligeså med interesse. Det viste sig ved mange af træerne – gennemsnitshøjden var for disse 27½ m – at kandelaberstammernes antal var for stort i forhold til den endelige form på træerne, så der måtte udtyndes. Det bevirkede, at lindene fik store sår, som krævede en hurtig heling. Her var også en indfaldsport for bøgekræften, en *Nectria*-art, som angriber lind. Derfor behandledes alle større sår med Kanker-doot, et hollandsk, kviksølvholdigt præparat, almindelig kendt fra frugtavlen til behandling af kræftdannelser. Det har samtidig en kallusfremmende virkning. Vi diskuterede også skrå eller vandret afskæring af toppene af hensyn til vandafløb. Det viste sig senere, at for skrå afskæring gav for stor udtørring og var uden betydning for vandafløbet. Ligeledes drøftede vi, om vi skulle levne enkelte 2–3 årige grene foroven som safttrækkere, men disse viste sig senere at kunne undværes.

Vi valgte nedskæringshøjden 12½ m. Efter nedskæringen og oprydningen sad hjerterne helt nede i maverne på os, og vi ventede det helt store avisbrøl fra alle de konservative alléelskere. Det udeblev ganske. Måske netop fordi det skete helt borte i Hillerød! Men hvis nu alligevel en del af lindene ikke ville opføre sig ordentligt næste sommer? Hvad så? De så rædsomme ud. Nogle sagde, som deforme stemmegafler, der anråbte himlen i fortvivlelse. Alt dette foregik i december-februar.

Så kom våren og forsommeren. Safttrækkerne grønnedes, ligesom træernes tilbageskårne fodposer med de tusinder af basisknopper. Men på alle de glatte kandelaberstammer sås kun fortvivlelsen. Pludselig, efter en grødeperiode i juni – i begyndelsen af juli, begyndte de nøgne stemmegafler ligesom at vibrere af indestængt liv i enkelte pletter af sart grønt, og lidt efter lidt grønnedes de alle. Proventivknopper var skudt ud gennem barken i titusindvis, og da sommeren var endt, stod alle de tilbageskårne træer og så helt forkerte ud i facconen, spidst kegleformede med den brede ende ved jorden. Det var igen de såkaldte fodposer. Skuddene på kandelaberstammerne nåede

i den første sæson kun en længde på 20–30 cm. I slutningen af tredje vækstsæson, hvor vi i mellemtiden ikke foretog nogen form for udtynding, bortset fra at vi havde fjernet safttrækkerne og tilbageskåret fodposerne, begyndte vi selv faconklipningen med håndsakse fra vor egen mekaniske stige. Grenene var alligevel blevet for tykke til el-saks med fingerklipperagregat. Skuddenes længde var nu på ca. 60 cm, i toppen dog ca. 150 cm. Det var ret svært at få den fælles klippelinie korrekt, men det lykkedes v.h.j.a. en lang bambusstang i lod som sigteapparat. Resultatet var nærmest fantastisk. Nu var der opnået en fin ballance. Dette gitterværk af nøgne, spinkle grene og kviste udfra svære kandelaberstammer, ikke alle i vinkel, men klippet efter rette linier og i rette vinkler og med fælles sigtelinier gav et klart indtryk af, at der var opnået den tilsigtede virkning i retning af 1600 tallets barokhaver.

Nu kunne vi rejse hovedet og være arbejdet bekendt. Det satte prikken over i'et, da alle træerne blev stammet op i ens højde til 4 m over jorden.

Nu har denne allé været klippet en tre gange, og vi spekulerer på igen at tage de gamle 1848-ryttersabler i brug til klipningen, nu da grenene har nået den stivhed ud til klippelinien, som er nødvendig. Det vil gå hurtigere og nemmere. Af betænkeligheder er så blot, om vi kan komme ofte nok, så kvistene ikke bliver for tykke. Før træernes nedskæring havde vi en naturlig rytme i klipningen, idet vi havde alléerne inddelt i tre afdelinger og klippede een om året. Med den nuværende fart, træernes vækst har på efter den kraftige nedskæring, er tre sæsoner lige rigeligt nok. Kvistene bliver for tykke, især i toppen og så skal de skæres med håndsakse og ikke som nu med el-sakse.

Vi havde i vinteren 1970–71 lejet en skylift, et hydraulisk apparat monteret på bil med stabiliserende, hydrauliske støttefodder. Det bestod af en treleddet arm med platform i øverste ende med plads til to mand, som kunne dirigere den hen i en hvilken som helst højde indenfor 17 m samtidig med en svingning. Den var virkelig god og gav en tryggere fornemmelse i de store højder end den fritstående stige, hvor sikkerhedsselen altid generer. Det er vor agt så vidt muligt, når vi begynder med sablerne, at vende tilbage til de gamle klippe-tidspunkter, september-oktober, hvor væksten er ophørt, men bladene stadig er på kvistene og kan virke som luftbremse for de tynde, ellers svirpende kviste. Det bliver ikke helt nemt at få passet dette tidspunkt. De fire ugers obligate ferie med de tre om sommeren, er allerede begyndt at virke på mange arbejders afvikling til rette tid.

Det er ikke alene den enkelte mand, vi må undvære i fulde tre uger. Det påvirker også det team, han er med i.

I denne beskrivelse er faktisk nævnt, hvad vi har haft af problemer i forbindelse med såvel nedskæring som vedligeholdelse af de gamle lindealléer. Samtidig er vi naturligvis selv gået videre med nedskæring af alle slotshavens andre alléer og har på det nærmeste tilendebragt den. Det var kun til allerførste etape, vi brugte entreprenør. Nu er vi begyndt at formklippe. Det må bemærkes, at mens alléerne på Jægerbakken havde en planteafstand i rækken på ca. 8 m, er afstanden kun ca. halvdelen for træerne inde i haven. Derfor har vi valgt her, hvor afstanden er konstant i en gruppe, kun at klippe træerne på alléens langsider, så de i løbet af få år skulle optræde som højstammede barokhække. I tilkørselsalléerne, f.eks. den på Jægerbakken med den store planteafstand, er træerne klippede individuelt og ligner høje, firkantede fuglebure, i hvert fald i vintertiden.

Nedskæringshøjden er stadig overalt $12\frac{1}{2}$ m, mens topskuddenes vækst gerne skulle standses i 14 m totalhøjde. Der er ikke tale om nogen udtynding af kvistene i de første år. Man behandler groft sagt træerne efter samme principper som almindelige hække, modsat træerne i Fredensborg, hvor man meget omhyggeligt udtynder de enkelte kviste på kandelaberstammerne til en afstand på ca. $\frac{1}{2}$ m og klipper dem ind til en længde på ca. 60 cm efter 3. vækstsæson. Det kan måske blive lærerigt at studere forskellen ad åre.

Som et sidste led i foryngelsen af lindene her i haven er det netop i efteråret besluttet at nedskære 24 af de sidste 29 endnu ikke nedskårne. Det er træerne på Rendelæggerbakken langs Fredensborgvejen. De var alle meget friske og sunde, da vi for to år siden afsluttede nedskæringen af den samlede bestand. De var heller ikke blevet beskåret så stærkt som træerne inde i selve haven før i tiden og fremtrådte som meget smukke, fuldkronede vejtræer. Formodentlig er det vejsaltet, der nu har fremkaldt en del toptørre, ligesom det givetvis er saltet, der på det nærmeste har slået to ahorntræer ihjel. De toerformodentlig indplantede som erstatning for udgåede lind i denne allé på et meget tidligt tidspunkt. Det ser vi til vinter på årringene efter skovningen af dem. De sidste 5 linde, som får lov at stå, er de flotteste og sundeste og står som de sidste mod Fredensborg i vestrækken på Rendelæggerbakken. Terrainforholdene lader tilsyneladende til at være sådan, at eventuelt vejsalt løber bort fra dem, når det opløses. Den nordlige ende af denne allé ser ud til ikke at have været udsat for beskæring som de øvrige træer. Jeg gætter på at sidste, kraftige nedskæring af samtlige alléer, som ifølge min forgænger, slotsgartner

Fig. 3. Klippelinierne må både give alléerne stramhed i stilen og udligne de enkelte træers skævheder, hvor storme har vippet dem. Set mod slottet. (Foto Wisti Raee)
 Fig. 3. The pruning must both give the avenues strictness in style and smooth out the wryness of the individual trees.

L. Møllers oplysninger foretoges ved hjælp af økser, fandt sted for mellem 100 og 150 år siden. Årringenes antal i de afskårne kandelaberstammers basis har været stærkt svingende fra ca. 30 til 70, og jeg er heller ikke i stand til at sige, om det fortæller noget om nøjagtigheden for nedskæringstidspunktet overhovedet. For haven har jo aldrig været helt uden pleje, omend der har været lange perioder, hvor navnlig plejen af lindealléerne ingen videre interesse havde. Måske een eller anden er stødt på nogle optegnelser c.l., som fortæller herom?

Det har været morsomt at lægge mærke til under fjernvarmeudgravninger i år, hvordan et par lindes rødder – sikkert også 1720-linde,

som de andre omtalte – i slottets materialgård, slavisk har fulgt de gennem tiderne foretagne udgravninger og faktisk ikke andre veje. Det være sig udgravninger for murerarbejder, kloakering, dræning, anden plantning ect. I slotshaven har vi konstateret tommetykke linderødder i jordoverfladen i mere end 40 m afstand fra træerne, og at rødderne lige gerne går opad som nedad de 6–10 m høje terrasseskråninger, og selvom jeg ikke direkte har konstateret det endnu, er der for mig ingen tvivl om, at lindene vil regenerere deres rod-system stærkt i forhold til den kraftige beskæring, træerne har været udsat for oven over jorden. I alle tilfælde har navnlig lind en vældig regenerationsevne såvel over som under jorden.

Indledningsvis nævntes problemet herom, som indgående i overvejelserne om det forsvarlige i beskæringen. Imidlertid har denne vist sig stor, hvilket vi i forbindelse med arbejder, der udførtes i årene, der er gået forud for nedskæringen af kronerne, har konstateret. Det er ved lindene i kvarteret om Runde Dam i havens højest beliggende ende. Her har gennem de sidste 45 år stået en rhododendronplantning, som har været hårdt trængt af de 25–30 m høje linde både med hensyn til vand, næring og lys. Efter lindenes nedskæring har lyset virket kraftigt på rhododendronplanternes trivsel, og for at bedre på deres vandforsyning overgravede vi linderødderne rundt om rhododendronbedene i smalle grøfter i 60–80 cm dybde ned til den fastlejrde jord, hvor linderødderne kun undtagelsesvis var at finde. Heri nedsattes svær plasticfolie for at hindre linderødderne i at stjæle vandet fra rhododendronbedene. Hver gang vi har gentaget rodovertgravningen – det er jo kun i de sidste åringer, vi har kunnet bruge den ret bestandige plastic – er der konstateret en kraftig rodaktivitet, hvor folien er gennembrudt eller ikke har nået grøftebunden. Et enkelt sted, hvor der ved en fejltagelse var gravet en grøft på lindsiden, var denne og ikke den fastlejrde jord gennemvævet med rødder i løbet af 4–5 år. At metoden var effektiv er givet, for også urtefloraen i plænen var vidt forskellig på hver sin side af den rodstandsende bremme med betydelig mere vandkrævende urter på rhododendronsiden og nøjsomme på lindsiden. Men gendannelsen af lindenes rodsystem er alligevel enorm, for allerede i løbet af få år er den attraktivt fugtige bladjord hos rhododendronplanterne fyldt med linderødder, selvom der kun har været levnet dem få muligheder for adgang hertil.

Emnet er langt fra færdigbehandlet og den korrekte pleje af denne haves gamle lindebestand er afhængig af mange faktorer for at opnå det tilsigtede resultat. En af de vigtigste, efter mit skøn, synes at være,

Fig. 4. Allé ved Batzskes Bakke efter 3. vækstsæson. Set mod øst. (Foto P. H. Raæ)

Fig. 4. Avenue after 3rd growth season along Batzskes Bakke.

at der fremdeles ofres tid og kræfter nok på at samle erfaringer og forsøge at anvende dem på rette vis på havens træer. For at få lov til det, kræves et intimt samarbejde med de bevilgende myndigheder, så de aldrig får lov at slippe den værdi af syne, der ligger i at bevare et sådant haveanlæg, så det til enhver tid kan illudere som den rette omgivelse for det hus, det er tilknyttet. Steen Eiler Rasmussen har engang kaldt haven for »det langsomme drama«. Et prægtigt udtryk. Jeg vil mene, det i særlig grad gælder for »en frit opdragen have« som den engelske, sådan som en del af Slotshaven, Indelukket og Lille Dyrehave, fremtræder, hvor væksterne får lov at udfolde sig i deres fulde ynde og under idel, fri fornyelse, hvor lysningerne om dammene, blomsterengene og højskoven ændres naturligt fra generation til generation. Udtrykket passer også, men ligesom på en helt anden måde, på barokhaven som jeg ville kalde den autoritært opdragne have, hvor mennesket har udvalgt og opdraget væksterne til helt at underordne sig dets vilje. Men i vor trang til stadig at bevare stilen og der igennem bevise vor kunnen, har vi glemt at tage misteltenen i ed. Tiden løber fra vort værk. En dag kan lindene ikke mere, og navnlig i en så lille have som denne vil det være meget vanskeligt gradvist at

skulle skifte dem ud. Det må nok gøres i eet snuptag. Vi kan også betragte de gamle buksbomhække – næsten på alder med lindene. De er i dag for nogles vedkommende en misforståelse i den størrelse, de er groet til nu. For eksempel er de hække på tværs af barokhaven kun i vejen for, at havens gæster kan nyde synet på langs af haven. Alle hækkene kravler ned ad terrasseskråningerne og borttager det strenge præg af barokstil ved at forflygtige indtrykket af rette linier, ligesom lyset gennem årene har flyttet klippelinierne, nogle steder op til mere end en meter, så der er kommet alvorlige skævheder frem.

Noget af alt dette kunne løses over en årrække, så dramaet i haven fik et mere kontrolleret forløb. Men det vil koste flere penge, ikke blot som en engangsforeteelse, også i den daglige drift.

Vi mærker, at haven består af levende vækster. Vi mærker tydeligt, at jo mere vi blander os i disses naturlige udfoldelse, jo sværere bliver det – jo dyrere bliver det – jo mere interessant.

Summary

The treatment of the old Tilia-avenues at Frederiksborg Castle 1963–71.

The gardens of Frederiksborg Castle in Hillerød, Sjælland, were laid out with long lime tree avenues (*Tilia europaea*) by Johan Cornelius Krieger in 1720. The paper deals with the various means of treatment that have been applied with the purpose of prolonging the life of the 250 years old trees. In 1963 an inspection of the 26–28 m tall candelabrum-shaped trees made clear that many of them were in a state of decay, and without intervention they were not supposed to remain for more than 25–40 years.

As shown on the figures the treetops were cut off 12.5 m. above the soil, and only a few stems were retained. The cuts were coated with a protecting mercury remedy. During the years succeeding the cuttings the trees have regenerated vigorously, and thinning and shaping in accordance with the original Le Nôtre – principles have been initiated.